

BESZÁMOLÓ

BESZÁMOLÓ AZ ÓKORTUDOMÁNYI TÁRSASÁG 1998/99-ES TEVÉKENYSÉGÉRŐL

1. Az ókortudományi Társaság fennállásának negyvenegyedik évében is igyekezett megvalósítani eredeti célkitűzéseit, azaz hogy őrizze „az ókor maradandó emberi értékeit”, segítse a „tudományos kutatást”, és tegye közkinccsé „a tudományok legjobb és legfrissebb eredményeit”. E hármas cél elérését a legközvetlenebbül a budapesti havonkénti, rendszeres felolvasó ülések valósították meg, amennyiben ókori témáról szóltak, és akarva akaratlan propagálták az ókor maradandó emberi értékeit, az antik humanizmus örök érvényű eszméit. Ugyanakkor e felolvasások segítették a tudományos kutatást is, mégpedig két irányban. Egyfelől az elhangzott előadások a hallgatóság körében olyan gondolatokat ébresztettek, amelyek újabb kutatások kiindulópontjául szolgálhattak, másfelől a hallgatóság reakciói, kérdései és megjegyzései arra ösztönözték az előadókat, hogy témáikat még mélyebben, még világosabban, még körültekintőbben dolgozzák ki, egyaránt figyelmet fordítva a nemzetközi és a hazai kutatási eredményekre. A harmadik cél, „a tudományok legjobb és legfrissebb eredményeinek közkinccsé tétele” e felolvasások egyik legfontosabb és legsajátosabb feladata, amennyiben a szóban való közlés az első publikálás szerepét tölti be, de mégis különbözik az írásbeli közléstől abban, hogy módszerei, megfogalmazása és eredményei nem végelegesek, mert a hallgató reagálása alakíthatnak rajtuk. A felolvasásokon kiforgatott dolgozatok esetében valóban lejátszódik az a kommunikációs folyamat, amelyet Arisztotelész a szónoki beszéddel kapcsolatban így öntött formába: „A beszéd három dologból áll össze: a beszélőből, amiről beszél, és akihez beszél” (Rét. 1, 3; 1358b). A rendszeres felolvasások azonban nemcsak e három cél elérésében hatékonyak, hanem egy negyedikében is, amely szintén nem jelentéktelen. Lehetővé teszik, hogy az ókori kultúra művelői és szerelmesei rendszeresen találkozzanak, eszmét cseréljenek, s folytassák és éljék azt a polgári életformát, amelyet még Asinius Pollióék kezdtek el és ifjabb Pliniusék folytattak.

Ebben az akadémiai évben tizenegy alkalommal tartottunk felolvasó ülést; ebből nyolc rendes, három pedig rendkívüli volt. Rendes üléseinken a következő előadások hangzottak el:

1998. október 16-án: Ősz Ferenc: Iszokratés és a politika; Dér Katalin: *Anselmus Magister*: Tanítás, dialógus, tolerancia Canterbury-i Anselmusnál.

1998. november 20-án: Louis Callebaut (Caen): Vitruve et le traité d'architecture; Karsai György: Kirké.

1998. december 18-án: Szepessy Tibor: Apollónios Rhodios, *Argonautica* IV 522—591 (Héraklész és az argonauták); Takács László: Nyomozás az *Aetna* szerzője után.

1999. január 22-én: Bolonyai Gábor: Arisztotelész és a nem-kijelentő mondatok; Borhy László: A brigetói ásatások legújabb eredményei.

1999. február 19-én: Rimócziné Hamar Márta: Babits—Tímár Virgil — Vergilius (Szeretet és megbocsátás Babits regényében); Kendeffy Gábor: Lactantius a Paradicsomról.

1999. március 19-én: Horváth Judit: Bellerephón Pindarosznál; Adamik Béla: Megjegyzések a latin nyelv hivatalos használatához (A dominatus kora).

1999. április 16-án: Borzsák István: A Horatius-szöveghagyomány és kiadások kérdéséhez; Adamik Tamás: Simon mágus a keresztény hagyományban.

És 1999. május 21-én, a közgyűlésen: Szilágyi János György: Róma alapítása — mítosz és történelem.

Az előadások tárgykörök szerint való megoszlása a következő volt: 3 előadás foglalkozott a görög irodalommal: Homérosszal, Apollónios Rhodiosszal, Pindarosszal; 2 előadás görög retorikával: Iszokratésszal, Arisztotelésszal; 3 előadás a római irodalommal: Vitruviusszal, az *Aetna* című költeménnyel, Horatiuszal; 2 előadás az ókeresztény irodalommal: Lactantiusszal, Simon mágussal; 1 előadás régészettel, Brigetió emlékeivel; 1 előadás latin nyelvészettel: a hivatalos latin nyelvhasználattal; 1 előadás római mítosszal és történelemmel: Róma alapítása; 1 előadás a középkori latin irodalommal: Anselmusszal és 1 előadás a továbbélés kérdésével: Babits és Vergilius.

Ákár tudatos tervezői szándék, akár a véletlen hozta össze ezt a tematikát, meg kell állapítani róla, hogy a témák változatossága és aránya tekintetében majdnem ideálisnak mondható. Az öt előadás a klasszikus görög irodalomról és retorikáról jól reprezentálja a görög irodalom és kultúra jelentőségét az ókortudományban. Három előadás a római irodalomról arányban áll a római irodalommal foglalkozó kutatók számával és a római irodalom jelentőségével. A tudományos és az apokrif ókeresztény irodalomról elhangzott két előadás szintén jól tükrözi az ókeresztény irodalommal való egyre intenzívebb magyar kutatást. Az egy-egy régészeti, nyelvészeti, ókori történeti, középkori filozófiai, az antik irodalom teremtő továbbélését bizonyító előadás az ókortudomány egyetemességét példázza. Az ókori kelettel foglalkozó előadások hiányoztak ugyan ebben az akadémiai évben, ám ez természetes, mert az előző évben az első helyen álltak. Ami igazán sajnálatos, az az ókori görög és római történelemmel kapcsolatos előadások hiánya az utóbbi években.

Pozitív kép rajzolódik ki előttünk, ha az előadók életkorát nézzük. Az előadások nagyobbik felét a középkorúnak tekinthető kutatók tartották, s ez természetes, mert létszám szerint ők vannak többségben. Ugyanakkor a legfiatalabb és a legidősebb kutatók is megfelelő arányban szóhoz jutottak. A még egyetemista Ósz Ferenc, a doktorandus Takács László és Adamik Béla képviselték a fiatalságot, Borzsák István, Szilágyi János György és Szepessy Tibor az idősebb generációt, bizonyítva Epikuros ezen kijelentésének igazát: „Egyetlen fiatal se habozzék bölcsességgel foglalkozni, és egyetlen öreg se hagyja abba a bölcsességgel való foglalkozást. Mert egyetlen életkor sem túl fiatal és egyetlen életkor sem túl öreg ahhoz, hogy lelke egészével foglalkozzék” (Menoikeushoz írt levél; Diog. Laert. 10, 122).

Az előadások tudományos színvonaláról elmondhatjuk, hogy jobb volt az átlagnál. Ugyanezt mondhatjuk az ülések látogatottságáról is. Általában népesebb hallgatóság előtt hangzottak el az előadások, mint az előző évben. A hallgatóság számának ezt az öröndetes növekedését talán három tényezővel magyarázhatjuk: a) Az előadások többségének helyszíne az egyetem tanácsterme volt, s talán a méltó helyszín jobban vonzotta a hallgatóságot, mint egy szürke tanterem. b) Az előadások témájának érdekes változatossága: az egyszerre sorra kerülő két előadás tematikai különbözősége eleve szélesebb közönség érdeklődésére számíthatott. c) Az előadók személye és tudományos kvalitása. Itt ragadom meg az alkalmat arra, hogy kérjem tudós tagtársainkat, hogy a különböző diszciplínák kutatói — nők és férfiak, fővárosiak és vidékiek — minél nagyobb számban jelentkezzenek előadásra, így ugyanis az arányok jobban betarthatók lesznek.

A három rendkívüli előadás a következő volt:

1998. november 3-án: Samuel Rubenson (Lund): Philosophy and Simplicity. Classical Education and Christian Schooling (A CEU-val közös szervezésben).

1999. március 23-án: Pieter Van der Horst (Utrecht): Cosmic Conflagration in Hellenism (Ancient Judaism and Early Christianity) (A PPKE-mel közös szervezésben).

1999. május 13-án: Werner Beierwaltes (München): Aristoteles in Schellings negativer Philosophie (A Filozófiai Társasággal közös szervezésben).

2. Társaságunk életében fontos a két vidéki, a Debreceni és a Szegedi Szakosztály munkája. A debreceni tagozat Gesztelyi Tamás vezetésével a következő üléseket rendezte:

1998. szeptember 22—23 között zajló *Hereditas Romana* elnevezésű kollokviumon a következők tartottak előadást: Theodora Hanslos, Tar Ibolya, Michelle Ducos, Bolonyai Gábor, T. Horváth Ágnes, Fitz Jenő, Dominique Briquel, Thomas Köves-Zulauf, Luigi Bessone, Farkas Zoltán, M. Nagy Ilona, Kádár Zoltán és Havas László.

1998. november 5-én: Arnim Höfer: A *Salvete* nyelvi orientáltságú tananyagcsomagról.

1997. május 7-én: Puskely Mária: Az anakorétizmus kezdetei a római birodalomban. M. Nagy Ilona: Latin bibliai szinonimavariációk magyar recepciója: *gaudeo, exsuto, laetor*.

A szegedi tagozat Tar Ibolya vezetésével a következő felolvasó üléseket rendezte:

1998. október 20-án: Christine Ratkowitsch: A középkori Attila-eposz.

1998. november 19—21. között: Az I. Nemzetközi Diákköri Konferencia megrendezése.

1998. december 7-én: Glen Most: Raffaello — athéni iskola.

3. Ebben az akadémiai évben is tovább folytattuk nemzetközi együttműködésünket a tudományos kutatás terén. A teljesség igénye nélkül három olyan rendezvényt említek meg, amelyen több tagtársunk előadással vett részt.

Időrendben első volt az a *Finn—magyar Ókortudományi Kollokvium*, amelyet a finn kollegák 1998. szeptember 2—4. között rendeztek meg Helsinkiben. Ezen sorrendben a következő előadások hangzottak el:

György Németh: Die Schafe von Heraklea. Übervölkerung im archaischen und klassischen Griechenland.

Martti Leiwo: Bilingual Contacts in Roman Inscriptions from Italy.

László Borhy: Tunus und Tuna. Unbekannte Götter der Römer aus Savaria.

Pekka Tuomisto: A New Edition of Janus Pannonius' „Panegyricus in Renatum”

Attila Ferenczi: The Cacus Episode in the Aeneid.

Anneli Luhtala: The Autonomy of Grammar in Antiquity.

Tamás Adamik: Basic Problems of the Rhetorica ad Herennium.

Raija Vainio: Metaplasm and Barbarism.

Gábor Bolonyai: Figures of Speech.

László Havas: Une parodie d'Alexandre ou de César chez des *Poetae novelli*.

Gábor Kendeffy: *In diem vivimus*. Remarques sur le probabilisme carnéadien.

János Bollók: The Problems of Propertius IV 1.

Manna Vesterinen: *Kinaidos* in Graeco-Roman Egypt.

Zsigmond Ritoók: The Loneliness of Antigone.

Második nemzetközi együttműködésünk az a szimposium volt, amelyet osztrák kollegáinkkal rendeztünk Budapesten 1998. október 21—24. között *Das antike Drama und seine Rezeption im Mittelalter und Neuzeit* címen. Ezen sorrendben a következő előadások hangzottak el.

Eugen Dönt: Aischylos als realistischer Dichter.

György Karsai: Antigones Heroismus.

Zsigmond Ritoók: Antigones Einsamkeit.

Gabriel Danek: Das Staunen des Chores: Götter und Menschen im Ion des Euripides.

Christine Harrauer: Die Tragödie der Glauke.

Gábor Bolonyai: The Aristotelian katharsis: a never-ending problem?

Ibolya Tar: Ovidius tragicus.

János Bollók: Physiognomie in Senecas Tragödien.

Attila Ferenczi: Die Charakterisierung der Herakles-Figur in Senecas *Heracules Furens*.

György Németh: Aristophanes und der Wein.
 Imre Tegye: Die Frauen bei Menander.
 Erik Woytek: Zwei Traumerzählung bei Plautus.
 Tamás Adamik: Moralität und Astrologie im *Querolus*.
 Kurt Molak: Die Komödien Hrotswits von Gandersheim als „anagogische Einheit“.
 Christine Ratkowsch: Zu einer Verstragödie des 12. Jahrhunderts.
 Elisabeth Klecker: „Episches Theater“ im Barock.
 Dorothea Weber: Zur Rezeption des lateinischen Dramas im Jesuitentheater.
 Hans Schwabl: Kandaules und Gyges bei Friedrich Hebbel und André Gide.

Harmadik közös konferenciánk Groningenben volt 1998. november 18–20. között, amelyen az ELTE, a Károlyi Gáspár Református Egyetem és a Groningeni Egyetem tanárai az apokrif *Tamás*-aktát vizsgálták. Tagtársaink közül előadást tartottak: Adamik Tamás, Bollók János, Déri Balázs, Pesthy Mónika és Bolyki János.

4. Az Ókortudományi Társaság másik fontos feladatköre az ókortudomány eredményeinek és az ókor irodalmi alkotásainak közzététele. Az ismert nehézségek ellenére két szakfolyóiratunk, az *Antik Tanulmányok* és az *Acta Antiqua* rendszeresen megjelenik, hála Borzsák István, Harmatta János és Ritoók Zsigmond szorgos munkájának. Az újraindított *Apollo Könyvtársorozat*ból 1998-ban két kötet jelent meg: Varga Edith: Napkorong a fej alatt és Hegyi Dolores: A görög Apollón-kultusz című munkája. A következő kötet, Rimóczi-Hamar Márta: Horatius, Vergilius és Maecenas. Barátság és hűség Augustus Rómájában című munkája lesz, és az Akadémiai Kiadótól kapott információink szerint ebben az évben fog napvilágot látni. Amilyen örömmel nyugtázzhatjuk, hogy a Nemzeti Tankönyvkiadó megjelentette harmadik kiadásban az *Auctores Latini XV.* kötetét, Catullus verseit, olyan szomorúan vesszük tudomásul, hogy ugyanez a kiadó a sorozat egyéb kifogyott kötetének újraindítására eddig még nem vállalkozott, pedig nagy szükség lenne az egyetemi oktatásban a többi elfogyott kötetre is. A megoldást talán az jelentené, ha az ország egyetemeinek Latin, Görög, illetve Klasszika-Filológiai Tanszékei felmérnék igényeiket, és minden egyetem megrendelne a Nemzeti Tankönyvkiadótól vagy más erre hajlandó könyvkiadótól 3–4 évre elegendő mennyiséget. Az ilyen módon megemelkedett példányszám talán anyagilag is gazdaságossá tenné e kiadó számára az elfogyott kötetek újraindítását.

5. Jelentős eredményként értékeljük az Ókortudományi Társaság munkájában az 1999. évi országos latin nyelvi verseny megrendezését a két éve latinul tanuló középiskolások számára. Ez a verseny jelentőségét tekintve igen fontos, mert az itt helyezést elért tanulókból válogatjuk ki a nemzetközi Cicero-versenyen — Arpinóban — induló diákokat minden évben. Mint ismeretes, e rendkívül nehéz nemzetközi versenyen a magyar tanulók már számos szép helyezést értek el, többek között 1995-ben magyar diák lett az első több száz versenyző közül. Örömmel jelenthetem, hogy ebben az évben a Művelődési Minisztérium is támogatta versenyünket 500 000 forinttal, ezzel is hangsúlyozva a verseny országos jelentőségét. A győzteseknek és a dicséreteseknek szívből gratulálunk, felkészítő tanárainknak pedig köszönjük áldozatos munkájukat, nemcsak azoknak, akiknek diákjai helyezéseket értek el, hanem azoknak is, akiknek felkészítő munkája nem járt díjazható eredménnyel. De köszönetet mondunk azon kollegáinknak is, akik a versenyt szervezték és sikeresen lebonyolították: Rimóczi Gáborné Hamar Mártának, Adamik Bélának, Mayer Gyulának, továbbá Vincze Mónikának, aki a versennyel kapcsolatos adminisztrációs feladatokat végezte.

A latin és az ókortudomány iránti érdeklődés növekedését mutatja egyrészt az a tény, hogy már az egy éve latinul tanulóknak számára is rendeztek versenyt egyes latintanárok, s ezt szeretnék országossá tenni, másrészt az, hogy az ez évben Pécsen megrendezett Országos Diákköri Konferencián az ókortudomány igen nívós dolgozatokkal képviseltette magát.

6. Az Ókortudományi Társaság ez évben is jutalmazta a legjobb tudományos teljesítményeket.

A legjobb recenzióért járó *Révy-díjat* Lautner Péter kapta az *Ancient Philosophy* 1998. évi első számában megjelent könyvismertetéséért, melyet a *Commentaria in Aristotelem Graeca, versiones Latinae* 6. kötetéről írt (Stuttgart-Bad Cannstatt, 1996). A recenzeált kötet két Aristotelés-kommentár (Aphrodi-

siasi Alexandros *In VIII libros Topicorum Aristotelis commentatio*, valamint Pseudo-Alexandros *In librum Elenchorum annotationes*) 1541-ben készített latin fordítását tartalmazza Sten Ebbesen bevezető tanulmányával. Lautner Péter a bevezetést kiegészítve rámutat több tanulságos eltérésre a pseudo-aristotelési kommentár latin szövegében szereplő Aristotelés-idézetek és azok görög eredetije között. Az eltérések-ből fontos következtetéseket vont le mind a XVI. században rendelkezésre álló Aristotelés-szövegekre, mind a korabeli Aristotelés-kommentárok interpretációs módszerére nézve.

A legjobb, római irodalommal és kultúrával foglalkozó tanulmányt jutalmazó Lénárd Sándor-díjban az évben Déri Balázs részesült *A részek és az egész* című munkájáért. E PhD-értekezésben Déri Balázs Prudentius *Cathemerinon* c. himnusz-kötetét vizsgálja. A filológiai szempontból is kiváló elemzések rendkívüli érzékenységről tanúskodnak Prudentius művészetére iránt. A szerző pontosan ismeri az ókeresztény himnusz-költészet liturgikus hátterét, tökéletes átéléssel helyezkedik az alkotó helyzetébe, és világosan látja a költő előtt álló feladatok lényegét. A dolgozat újszerűsége abban rejlik, hogy a korábbi kutatásokhoz képest sokkal részletesebben foglalkozik és átfogóbb módon mutatja be, mennyire áthatják Prudentius egyes himnuszait, illetve a kötet egészét különböző szimmetrikus szerkezeti formák. Az egyes verselemzések nemcsak a tudományos érvelés pontosságával tűnnek ki, hanem az elemzett szövegek élvezetéhez és élményszerű befogadásához is hozzásegítik az olvasót.

A jelentős új eredményeket felmutató tudományos monográfiáért járó *Maróth Károly-díjat* Varga Edithnek ítélte oda az Ókortudományi Társaság vezetősége *Napkorong a fej alatt* c. könyvéért. Varga Edith évtizedek óta a magyar egyiptológia vezető egyéniségei közé tartozik. Pályája a Szépművészeti Múzeum Egyiptomi osztályához kötődött, de emellett tevékenyen részt vállalt az utánpótlás nevelésében is, és ő vezette be az egyiptológus-jelölt hallgatókat a gyakorlati múzeumi munkába és általában a tárgyi emléktanulmányok ismeretébe. Tudományos munkásságában az egyiptom vallás kutatása állt előtérben, ezen belül is a halotti kultusszal foglalkozott intenzíven. Különös figyelmet fordított egy mágikus tárgycsoportra, az úgynevezett hypocephalokra, vagyis a múmiák feje alá helyezett korongokra, és világviszonylatban valamennyi múzeumban található darabról részletes dokumentációt állított össze. A hypocephalok kialakulásának folyamatát *Napkorong a fej alatt* (Budapest, 1998, Apollo Könyvtár 18) c. összefoglaló művében tárgyalja részletesen, új megvilágításban.

A kiemelkedő tudományos munkásságáért adható *Ábel Jenő Érmét* az Ókortudományi Társaság az 1999. évben tudományos munkája és szolgálata iránti tiszteletből, szoros kivételképpen *post mortem* Kapitánffy Istvánnak ítéli oda.

Kapitánffy István rövidre szabott pályája bővelkedett a változatosságokban. Kitűnő egyetemi tanulmányai és korai görög történelemmel való, ígéretesen kezdődő foglalkozása után egy vidéki általános iskolában tanított szinte minden tárgyat, ahogy éppen a szükség kívánta. Már előlépés volt, hogy egy vidéki város gimnáziumában taníthatta szaktárgyait, majd kiadói szerkesztőként a fővárosban dolgozott, míg végre hosszú évek ennyi kitérője után az egyetemre kerülhetett. Mindezek ellenére sem veszítette el széleskörű szellemi érdeklődését, szüntelenül gyarapította ismereteit, latin, görög és történelem szakjai mellé elvégezte a német szakot is, megtanult szerbül, és sohasem szakadt el eredeti szakterületétől, sőt tájékozottságát egyre bővítette. Így, amikor az egyetemre került, nemcsak az „az iskolai tananyagban” volt járatos, hanem a későókori és kora bizánci történelemben és irodalomban is, s egyre elmélyültebben foglalkozott Prokopiusszal, majd a bizánci történelem és irodalom egészével, Bizánc történetének utolsó korszakáig terjedőleg. Egyike volt azoknak, akik a magyar-központú Bizánc-kutatás keretein túllépve foglalkozott a bizánci történelemmel és irodalommal. Ennek eredményeképpen született meg tollából a bizánci irodalom története, amely magyar nyelven az első ilyen terjedelmű összefüggő tárgyalása a témának. E kézikönyv a szakirodalom és a források biztos ismerete alapján, tudományos alaposággal és közérthető világossággal vázolja fel a bizánci irodalom fejlődését.

Nem hanyagolta azonban el a magyar—bizánci kapcsolatok nagy múltra visszatekintő kutatását sem, erről tanúskodik a Konstantinápoly ostroma idején a török táborban járt magyar követségről szóló dolgozata vagy Szent László és Kálmán kori magyar—bizánci kapcsolatokat elemző tanulmánya. Fontos dolgozatokat tett közzé Paulus Hungarusról is. Érdeklődésének a bizantinológia felé való fordulása nem jelentette az ókor iránti vonzalmának elhalványulását. Ő volt az, aki Tegye Imrével végre tető alá hozta a

nagy görög—magyar szótár évtizedek óta vajúdó ügyét, ezzel olyan eszközt adva a magyar tudomány és az ókori görögség iránt érdeklődők kezébe, mely nevét szerzőtársával és az előzőleg elhalálozott Györkösy Alajoséval valószínűleg egy évszázadra ismertté teszi.

Ennek a munkának a vállalása Kapitánffy István tudósi egyéniségének egy másik vonására hívja fel a figyelmet. Kapitánffy a tudós munkáját szolgálatnak tekintette. Hiszen tudjuk, a szótárát mindenki használja, rá hivatkozni azonban nem nagyon szokás, legfeljebb ha kritikai megjegyzések formájában. Kapitánffyt azonban nem a hivatkozások száma érdekelte, amin pedig manapság némelyek a tudós nagyságát szokták mérni, hanem az, hogy kollégáinak, jelenvalóknak és elkövetkezőknek szolgáljon, őket segítse. Ezért készítette kitűnő fordításait is, köztük sok más, különféle szöveggyűjteményekben megjelentek mellett Prokopios *Tükos történetének* önálló kötetként megjelent fordítását is.

Ezért volt jó tanár is. A tanítás számára nem az egyéni csillogás lehetőségét jelentette, hanem alkalmat az érdeklődők érdeklődésének kielégítésére, szellemük művelésére, számukra utak megmutatására, hol szilárd ismeretek közlése, hol továbbgondolkozásra serkentő kérdések felvetése, hol tanítványai munkáinak szigorú, de szeretetteljes bírálata formájában. És túl azon, hogy minden érdekelte, ezért volt tevékeny résztvevője a tudományos közéletnek is, ezért vállalt sokszor nemszeretem feladatokat, ezért volt jelen minden előadáson, rendezvényen, ezért lehetett rá számítani mindig, ha valami munkát el kellett végezni.

7. Az Ókortudományi Társaság tényleges tagjainak a száma jelenleg 450 fő. A tényleges tagon azt értjük, aki tagdíjbefizetéssel és a rendezvényeinken való megjelenéssel aktívan részt vesz társaságunk életében. Az ilyen tagoknak rendszeresen küldünk meghívókat rendezvényeinkre. Azoknak a taglistánkon szereplő tagoknak viszont, akik 6, illetve 7 éve nem fizettek tagdíjat, az idén már nem küldünk meghívót. Itt jegyzem meg, hogy az Ókortudományi Társaság évi tagdíja diákoknak 400 forint, mindenki másnak 1000 forint, s egyben felhívom tagtársaink szíves figyelmét a tagdíjbefizetések időszerűségére, lévén hogy a befizetési csekket a jelen ülésre szóló meghívóval együtt küldtük ki.

Sajnos, mint általában minden évben, ez évben sem kímélte a halál társaságunkat.

1998. július 29-én vettünk végső búcsút dr. Csillag Pál jogtörténésztől, az ELTE Ókortörténeti Tanszékének címzetes egyetemi tanárától. Csillag Pál jogászként tevékenykedett, és a Műegyetem vezető jogtanácsosaként vonult nyugdíjba. Kezdetől fogva a jogtörténet érdekelte. Kandidátusi értekezését az augusztusi családjos témaköréből védte meg 1965-ben. Ettől kezdve aktívan részt vett a hazai és a nemzetközi tudományos életben és sikeresen oktatott az Ókortörténeti Tanszéken. Fő művét 1976-ban angol nyelven jelentette meg az Akadémiai Kiadó, s e műre a mai napig hivatkoznak a tudományos irodalomban. Az Ókortudományi Társaság üléseit hűségesen látogatta és szívesen szólt hozzá a római jogot érintő előadásokhoz.

Eltávozott körünkől Zsilka János, az ELTE BTK Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének tanszékvezető professzora. Zsilka János széleskörű képzettségét mutatja, hogy görög—latin—magyar- és történelem szakot végzett. Pályájának első szakaszában görög nyelvészeti kérdésekkel foglalkozott, például ilyen tanulmányokat publikált, mint „A tmésis problémája az Iliasban”, „A homérosi praepositívók kérdéséhez”, „A passzívum a homéroszi eposzokban” stb. Később érdeklődése teljesen az általános nyelvészet felé fordult és fő kutatási területeként a jelentéstant művelte. E területen jelentős új eredményeket ért el és iskolát teremtett. Az Ókortudományi Társasággal s annak tagjaival mindvégig szívélyes viszonyban volt. Előadásokat tartott társaságunkban, s amíg ereje engedte, gyakran fellátogatott a Latin Tanszékre és a Görög Tanszékre, ahol is megcsillogtatta nagy általános műveltségét, éles vitakészségét és fanyar humorát. Emlékét nemcsak nagy és értékes életműve őrzi, hanem tanítványainak, ismerőseinek és barátainak megértő szeretete is.

Végezetül kedves kötelességemnek teszek eleget, amikor köszönetet mondok a tisztikar és a választmány tagjainak, valamennyi jelen és távol lévő tagtársunknak, és mindazoknak, akik az ókori kultúrát propagálták, és akik az Ókortudományi Társaság működését az elmúlt év folyamán anyagilag és szellemileg támogatták és segítették.

ADAMIK TAMÁS